

بررسی مقایسه‌ای ساختار بافتی قشر غده‌ی فوق‌کلیوی در گوسفند و بز

علی پرچمی* و رحمت‌الله فتاحیان دهکردی

استادیار گروه علوم پایه، دانشکده‌ی دامپزشکی، دانشگاه شهرکرد

* نویسنده مسئول: علی پرچمی، شهرکرد-کیلومتر ۲ جاده سامان- دانشگاه شهرکرد- parchami431rf@yahoo.com

چکیده

هدف از پژوهش حاضر مقایسه‌ی ویژگی‌های هیستومورفومتریک غده‌ی فوق‌کلیوی در گوسفند و بز بود. ۱۰ گوسفند بالغ سالم و ۱۰ بز بالغ سالم از نژاد لری بختیاری در محدوده‌ی سنی ۱/۵ تا ۲ سال بر مبنای فرمول دندانی در کشتارگاه شهرکرد انتخاب شدند. نتایج حاصل از مطالعه‌ی میکروسکوپی نشان داد که قشر غده‌ی فوق‌کلیوی در گوسفند و بز ویژگی‌های مورفولوژیکی مشابهی نشان می‌دهند. سلول‌های دوهسته‌ای در ناحیه‌ی فاسیکولاتا در بز در مقایسه با گوسفند فراوان‌ترند. اما ظاهر اسفنج‌مانند این لایه در گوسفند در مقایسه با بز آشکارتر است. یافته‌های استریولوژیک غده تفاوت معناداری در دو گونه نشان نمی‌دهند ($p < 0.05$). غده‌ی فوق‌کلیوی در گوسفند از کپسول (۱/۴۱٪)، ناحیه‌ی گلومرولوزا (۹/۲۲٪)، ناحیه‌ی فاسیکولاتا (۴۰/۶۹٪)، ناحیه‌ی رتیکولاریس (۲۴/۲۲٪) و مدولا (۲۴/۴۶٪) تشکیل شده است. غده‌ی فوق‌کلیوی در بز از کپسول (۱/۳۴٪)، ناحیه‌ی گلومرولوزا (۸/۶۴٪)، ناحیه‌ی فاسیکولاتا (۳۹/۱۰٪)، ناحیه‌ی رتیکولاریس (۲۰/۶۸٪) و مدولا (۳۰/۲۴٪) تشکیل شده است. واژگان کلیدی: گوسفند، بز، غده‌ی فوق‌کلیوی، ساختار بافتی

مقدمه

غده‌ی فوق‌کلیوی در پستان‌داران از دو بخش کارکردی مجزا به نام قشر و مدولا تشکیل شده است. قشر غده خود از سه ناحیه‌ی بافتی آشکار تشکیل شده که عبارت‌اند از: ناحیه‌ی گلومرولوزا، ناحیه‌ی فاسیکولاتا و ناحیه‌ی رتیکولاریس (۱). این نواحی نقش‌های گوناگونی در تولید هورمون‌های استروئیدی ایفا می‌کنند (۷). آرایش بافتی سلول‌های تشکیل‌دهنده‌ی لایه‌های گوناگون قشر غده در گونه‌های مختلف، متفاوت است. ناحیه‌ی گلومرولوزا در اسب، الاغ، خوک و گوشت‌خواران از طناب‌ها و توده‌های نامنظم سلولی تشکیل شده است. ناحیه‌ی فاسیکولاتا عریض‌ترین ناحیه در قشر غده‌ی فوق‌کلیوی بوده و از طناب‌هایی با آرایش شعاعی از سلول‌های مکعبی یا استوانه‌ای ساخته شده است (۴). کف‌آلود بودن ظاهر سلول‌های این لایه به دلیل فراوانی واکوئل‌های موجود در این سلول‌هاست که لیپید آن‌ها در خلال مراحل آمادش بافتی شسته و زدوده می‌شود. ناحیه‌ی رتیکولاریس از طناب‌های هم‌دهان‌شده‌ی سلولی تشکیل شده است. ویژگی‌های ظاهری این سلول‌ها به این ویژگی‌ها در سلول‌های ناحیه‌ی فاسیکولاتا شباهت داشته اما هسته و سیتوپلاسم آن‌ها تیره‌رنگ‌تر است (۶). میزان گستردگی لایه‌های گوناگون بافتی و مشارکت این لایه‌ها در تشکیل قشر غده در گونه‌های مختلف متفاوت بوده و الگوهای متنوعی نشان می‌دهد (۲، ۶، ۸ و ۹). از آن جایی که تاکنون گزارشی در خصوص ویژگی‌های هیستومورفومتریک غده‌ی فوق‌کلیوی در نشخوارکنندگان کوچک منتشر نشده است، هدف از مطالعه‌ی حاضر بررسی مقایسه‌ای ساختار بافتی قشر غده‌ی فوق‌کلیوی در گوسفند و بز و مقایسه‌ی نتایج حاصل با پژوهش‌های منتشر شده در سایر گونه‌های حیوانی است.